

راهنمای نگارش مقاله‌ها در فصلنامه برنامه‌ریزی توسعه شهری و منطقه‌ای

با توجه به ماهیت مجلات تخصصی دانشگاه و درجه علمی آنها، تاکید محتوای این بخش بر روی شیوه تنظیم و نگارش مقاله‌های پژوهشی است. با این وجود، انواع دیگر مقاله می‌تواند با تصمیم هیئت تحریریه هر مجله پذیرفته و منتشر شود. زیرا افزون بر مقالات پژوهشی، امکان انتشار انواع دیگر مقاله نظیر مقاله مروری، مقاله نظری، نامه به سردبیر، و جز آن در مجلات با درجه علمی-پژوهشی وجود دارد، و این امکان برای انواع دیگر مجلات (علمی-ترویجی و تخصصی) در سطح گسترده‌تری فراهم است. بدیهی است همه انواع مقالات دارای ویژگی‌هایی مشترک و متفاوت هستند. این ویژگی‌ها در بعد کلی به محتوا و ساختار آنها مربوط می‌شود. در این بخش، اگر چه به دلیل اهمیت مقالات پژوهشی نسبت به دیگر مقالات، محتوا و ساختار مقالات پژوهشی توصیف می‌شود، اما کوشش شده به ویژگی‌های مشترک دیگر مقالات نیز پرداخته شود. در بیشتر منابعی که به توصیف و توضیح انواع مقالات می‌پردازند نیز همانند رویکرد متن حاضر، همواره تاکید بر مقالات پژوهشی است. پیش از ارائه مقاله به مجلات دانشگاه علامه طباطبائی، توصیه می‌شود نکات زیر در نگارش و تنظیم مقاله مد نظر قرار گیرد:

محتوای مقاله

نکته اول اینکه محتوای مقاله باید با زمینه موضوعی مجله مرتبط باشد؛

دوم، حجم عمده مقالات هر شماره از یک مجله به مقالات پژوهشی که گزارش یک پژوهش خاص هستند اختصاص دارد؛ سوم، مقاله پیشتر برای هیچ یک از نشریات داخلی و خارجی ارسال و یا چاپ نشده باشد. لازم به ذکر است، پدیدآورندگان باید به مدت چهار ماه پس از ارسال مقاله به فصلنامه از ارسال آن به فصلنامه دیگر خودداری نموده، و در این مدت از وضعیت مقاله ارسالی از طریق سامانه الکترونیکی و یا مدیر داخلی فصلنامه آگاهی حاصل نمایند.

ساختار مقاله

هر مقاله پژوهشی دارای این ساختار کلی است: عنوان، پدیدآورنده(گان) و وابستگی سازمانی آنها، چکیده، کلیدواژه‌ها، مقدمه، مرور پیشینه‌ها، روش‌شناسی، یافته‌ها، بحث و نتیجه‌گیری، منابع. در مورد هر یک از این بخش‌ها به صورت مجزا توضیحاتی ارائه خواهد شد.

عنوان مقاله

اولین صفحه هر مقاله، صفحه عنوان است. در صفحه اول باید عنوان مقاله، نام پدیدآورنده(گان) و وابستگی سازمانی آنها، چکیده و کلیدواژه‌ها آورده شوند. عنوان مقاله باید دقیق، و تا حد امکان کوتاه و جالب باشد تا خواننده را به خواندن مقاله علاقه‌مند کند. همچنین ایده اصلی مقاله را نشان داده، و به طور خلاصه متغیرها، مسأله و رابطه بین آنها را بیان نماید. تعداد کلمه‌های به‌کاررفته در عنوان بهتر است بین ۱۰ تا ۱۵ کلمه باشد (حسن‌زاده، ۱۳۹۲). عنوان نباید خیلی کوتاه یا خیلی بلند باشد. در صورتی که عنوان خیلی کوتاه باشد، باعث سردرگمی خواننده و ایجاد ابهام در او خواهد شد و در صورتی که عنوان خیلی طولانی باشد، باعث می‌شود خواننده آن را مورد توجه قرار ندهد.

مطلوب است از به کار بردن کلمه‌های اضافی در عنوان مقاله خودداری شود. برای مثال به کار بردن کلمه‌هایی چون «مطالعاتی درباره»، به غیر فراتحلیل مجاز نیست. توصیه می‌شود در عنوان متغیر یا متغیرهای وابسته به عنوان تابعی از متغیر یا متغیرهای مستقل آورده شود. در صورتی که عنوان مقاله از پایان‌نامه یا طرح پژوهشی استخراج شده‌است، لازم نیست عنوان مقاله به‌طور کامل شبیه به عنوان پایان‌نامه یا طرح پژوهشی باشد (حسن‌زاده، ۱۳۹۲).

نویسنده/نویسندگان و سازمان / سازمان‌های وابسته

پس از عنوان، نام پدیدآورنده(گان) نوشته می‌شود و وابستگی سازمانی آنها بیان می‌گردد. مطلوب است که در قالب یادداشت‌های پانویس، نشانی پست الکترونیکی پدیدآورنده(گان) قید شود (به‌ویژه برای پدیدآورنده رابط) تا امکان ارتباط مخاطبان با آنها فراهم شود. در صورتی که پدیدآورنده به سازمان خاصی وابسته نیست، مدرک تحصیلی وی درج گردد.

ترتیب نوشتن نام پدیدآورنده(گان) به میزان همکاری آنان بستگی داد و توافقی میان پدیدآورنده(گان) مقاله است. در صورتی که میزان فعالیت همه پدیدآورنده(گان) به یک اندازه است، می توان نام آنها را به ترتیب حروف الفبا نوشت. باید از نوشتن عنوان هایی مانند دکتر، پروفیسور، مهندس، و موارد مشابه خودداری کرد.

چکیده

چکیده دارای انواع گوناگونی است. هر یک از انواع چکیده برای انواع خاصی از مقالات مناسب است. برای مقالات پژوهشی و دیگر مقالاتی که یک پژوهش را گزارش می دهند، از چکیده تمام نما استفاده می شود. اما چکیده مناسب برای دیگر انواع مقاله که گزارش پژوهش(های) خاصی را مد نظر ندارند، چکیده راهنماست. برای مقالات نظری (مفهومی) نیز چکیده تمام نما-راهنما توصیه می شود. در ادامه، سه چکیده اشاره شده توصیف می شوند:

چکیده تمام نما

این نوع از چکیده برای مقالات پژوهشی تهیه می شود. محتوای آن به ترتیب شامل هدف، روش شناسی، یافته ها، نوآوری (ارزش) و نتیجه گیری است. در نوع ساختارمند آن، محتوای اشاره شده به تفکیک ارائه می گردد. حجم آن بین ۱۵۰ تا ۲۵۰ واژه است. زمانی که این چکیده برای پایان نامه ها و رساله های تهیه می شود می تواند تا ۵۰۰ کلمه باشد. توصیه می شود هر یک از انواع چکیده در یک پاراگراف نوشته شود. محتوای چکیده تمام نما باید خواننده را از مطالعه متن مقاله بی نیاز سازد. شکل ساختارمند آن در ذیل ارائه شده است:

هدف

روش شناسی

یافته ها

نوآوری (ارزش)

نتیجه گیری

چکیده راهنما

برای مقالات مروری یا سایر مقالات غیر از مقالات پژوهشی تهیه می شود. این چکیده باز نمونی از مهمترین مباحثی است که در مقاله مطرح می شود و نه خلاصه خود مباحث، و صرفاً ضرورت مطالعه متن مقاله را نشان می دهد و خواننده را از مطالعه متن بی نیاز نمی کند. حجم آن بین ۷۵ تا ۱۵۰ کلمه است. نوع ساختارمند آن عبارت است از:

دامنه (موضوعی) (Scope)

منطق (استدلال) مورد استفاده

نتیجه گیری

چکیده تمام نما-راهنما

ترکیبی از دو چکیده قبلی، به ویژه برای مقالات نظری (مفهومی). حجم آن شبیه حجم چکیده راهنماست.

چکیده گسترده

نوع دیگری از چکیده نیز وجود دارد که برای نمایه پذیری در نمایه های (پایگاه های استنادی) مانند اسکوپوس یا تامسون رویترز بسیار مناسب است. تهیه و تنظیم این نوع چکیده به تمامی مجلات تخصصی دانشگاه پیشنهاد می گردد. در مورد ساختار و محتوای چکیده گسترده به پیوست پنج مراجعه نمایید.

کلیدواژه های چکیده

اصطلاحات این بخش باید دقیقاً از متن چکیده استخراج شده باشند و به مفاهیم موضوعی اصلی اشاره کنند. در برخی منابع توصیه می شود کلیدواژه ها الفبایی تنظیم شوند. تعداد کلیدواژه ها یا عبارات کلیدی بهتر است بین ۵ تا ۷ اصطلاح باشد.

محتوای مقدمه بر مبنای آخرین شیوه‌نامه‌ها و استانداردهای بین‌المللی شامل توضیحات مقدماتی، بیان مسئله، هدف اصلی، پرسش‌ها و یا فرضیه‌ها، و مرور پیشینه‌هاست.

تمام این موارد باید همچون تکه‌های جورچین کنار هم قرار بگیرند به طوری که پس از اتمام این بخش، خواننده یک تصویر کلی از تمامی اطلاعات به کار رفته در این مقاله داشته باشد.

مرور پیشینه‌ها

اگر به مرور و ارائه پیشینه‌ها در بخشی مجزا نیاز است، و بررسی پیشینه‌ها در مقدمه به دلیل خلاصه بودن، مناسب تشخیص داده نمی‌شود، می‌توان پس از مقدمه، مرور پیشینه‌ها را به صورت بخشی مستقل انجام داد. در این بخش نخست مطالب مقدماتی در خصوص موضوع پژوهش بیان می‌شود، و در ادامه پیشینه‌های پژوهشی مرور می‌گردند. سپس استنتاجی منطقی از مرور پیشینه‌ها صورت می‌گیرد، و خلاء(های) پژوهشی موجود نشان داده می‌شوند. بدیهی است بهترین روش مرور، روش تحلیلی و یا تحلیلی-انتقادی است که در آنها پیشینه‌ها صرف نظر از زمان و مکان انجام آنها، و بر مبنای شباهت‌های رویکردی گروه‌بندی می‌شوند و نظر و دیدگاه پژوهشگر(ان) نسبت به آنها بیان می‌شود.

روش‌شناسی

این بخش شامل طرح، روش یا رویکرد پژوهش (با توصیف دقیق روش کلی و روش خاص اجرای پژوهش)، جامعه پژوهش، ابزار گردآوری داده‌ها، و روش تجزیه و تحلیل داده‌هاست. در مرحله نخست پژوهشگر باید روش پژوهش و طرح پژوهش را توضیح دهد تا خواننده تصویر روشنی از آنچه در طول پژوهش صورت گرفته است، به دست آورد. بنابراین ارائه توضیحات دقیق و روشن از فرایند طی شده نظیر شیوه اعمال متغیر مستقل، تعریف متغیرها، شیوه نمونه‌گیری، گمارش افراد در گروه آزمایش و کنترل، چگونگی ثبت واکنش نمونه‌ها به متغیر مستقل، چگونگی ثبت و اندازه‌گیری متغیر وابسته، و جز آن ضروری است. پژوهشگر باید جامعه مورد نظر را مشخص کند تا خواننده پژوهش بداند این پژوهش روی چه افرادی مورد بررسی قرار گرفته است. سپس باید آزمودنی‌ها یا شرکت‌کنندگان در پژوهش را مشخص سازد که در واقع به تعیین نمونه پژوهش پرداخته است. البته در مقاله‌های موردی، شیوه انتخاب نمونه و نوع آزمودنی متفاوت از نمونه‌های پژوهش‌های دیگر است. گام بعدی، پژوهشگر وسیله و ابزار پژوهش (گردآوری داده‌ها) را تعیین می‌کند. در این بخش توجه به این نکته ضرورت دارد، در صورتی که از وسیله و ابزار مورد استفاده در جامعه علمی مخاطب شناخته شده است، نیازی به توضیح دقیق و کامل نیست، و تنها ذکر نام آزمون و یا ابزار پژوهش به همراه توضیح مختصری درباره پایایی و روایی ابزار کفایت می‌کند. اما اگر ابزار پژوهش توسط خود پژوهشگر طراحی شده است، توضیح کامل درباره چگونگی ارزیابی پایایی و روایی ابزار مورد نیاز است. سپس باید روش تجزیه و تحلیل داده‌ها را شرح داده، و به مراحل آماری طی شده اشاره شود.

تحلیل داده‌ها

تحلیل و بیان داده‌های گردآوری شده در قالب‌ها آماری (توصیفی و استنباطی)، کیفی، و ترکیبی همراه با تفسیر محدود داده‌ها در این بخش صورت می‌گیرد. لازم به ذکر است برای توضیح و بازنمون داده‌های گردآوری شده، استفاده از یکی از ابزارهای نمودار، شکل، و جدول کافی است. در مواردی که پژوهش دارای پرسش است، باید پاسخ به پرسش به شکل شفاف و بدون ابهام تشریح شود. در صورت وجود فرضیه در پژوهش، توصیف دقیق آزمون‌ها انجام گیرد و فرضیه‌های رد یا تایید شده مشخص شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

ارزش اصلی پژوهش در این بخش نهفته است. زیرا یافته‌های پژوهش تعیین شده، و درک و شناخت نهایی پژوهشگر از انجام پژوهش بیان می‌شود. به طور کلی در این بخش تفسیر دقیق داده‌ها و بیان دیدگاه پژوهشگر(ان) نسبت به یافته‌ها، مقایسه یافته‌های پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های پیشین و نشان دادن جایگاه پژوهش در میان پژوهش‌های مشابه، بیان مختصر محدودیت‌هایی که پژوهش در هنگام انجام با آنها روبرو شده است، و ارائه پیشنهاد(های) پژوهشی استنتاج شده از یافته‌های پژوهش صورت می‌گیرد.

طرح پژوهش

در برخی از پژوهش‌ها (بیشتر در پژوهش‌های آزمایشی) لازم است که قبل از نوشتن یافته‌ها، طرح مفهومی پژوهش به طور دقیق بیان شود. هدف از بیان طرح مفهومی پژوهش، بررسی چگونگی تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته است. بنابراین در این مرحله باید چگونگی کنترل متغیرهای مزاحم، و شیوه حذف اثر آن‌ها بر روی متغیر وابسته و متغیر مستقل توضیح داده شود.

وجود چند آزمایش در یک مقاله

اگر ارائه و بازنمون یافته‌های چندین پژوهش در یک مقاله مد نظر است، باید کوشش شود بنیاد، منطق و روش‌شناسی پژوهش‌ها برای خواننده به طور شفاف ذکر شود. در صورت لزوم، می‌توان هر یک از پژوهش‌ها را جداگانه و به صورت مختصر توصیف کرد مانند «آزمایش ۱»، «آزمایش ۲» و جز آن. همچنین شرحی از ادغام یافته‌ها ارائه داد. بخش‌های «روش‌شناسی» و «یافته‌ها» در ذیل عنوان هر پژوهش درج شود.

فرا تحلیل

درباره فراتحلیل در منابع گوناگون بسیار سخن رفته است و در اینجا تنها به ذکر چند نکته بسنده می‌شود. اگر تعداد مقالات در فراتحلیل محدود بود (برای مثال کمتر از ۵۰ عنوان)، اطلاعات کتابشناختی مقالات باید در فهرست منابع ذکر شده، و با نشانه ستاره از دیگر منابع متمایز شوند. در غیر این صورت، اطلاعات کتابشناختی مقالات باید در یک فهرست جداگانه تنظیم، و به صورت فایلی مجزا اما پیوند یافته با مقاله آرشیو و قابل دسترس گردند.

منابع

منابع مورد استفاده در مقاله باید بر مبنای شیوه ارجاع‌دهی به منابع فارسی و لاتین دانشگاه علامه طباطبائی و دستورالعمل‌های مرتبط با آن تنظیم شوند.

راهنمای تنظیم اندازه و قلم مقالات

نوع فونت	اندازه	موضوع
B Zar	Bold ۱۵	عنوان مقاله فارسی
B compset	Bold ۱۲	اسامی نویسندگان فارسی
B Zar	۱۱ نازک	متن چکیده فارسی
B lotus	Bold ۱۴	تیترهای داخل متن
B lotus	Bold ۱۲	کلیدواژه
B Zar	۱۳ نازک	متن
B compset	۱۰ نازک	سرفصله
B Zar	۱۰ نازک	پانویس فارسی
Times New Roman	۱۰ نازک	پانویس لاتین
B lotus	۱۱ نازک	عناوین جداول، نمودارها و شکل‌ها
B Zar	۱۳ نازک	منابع فارسی
Times New Roman	۱۱ نازک	منابع لاتین

راهنمای تنظیم اندازه و قلم چکیده لاتین

چکیده‌های انگلیسی		
Times New Roman	Bold, Italic ۱۱	تیترا Abstract
Times New Roman	Bold ۱۴	عنوان مقاله انگلیسی
Times New Roman	۱۲ نازک	اسامی نویسندگان انگلیسی
Times New Roman	۱۱ نازک	متن چکیده انگلیسی

جهت رعایت معیارها و حفظ وحدت رویه، از قالب آماده سازی مقالات استفاده نمایید.